

Etický kodex Hnutí za aktivní mateřství (HAM)

Hnutí za aktivní mateřství (dále HAM) vzniklo v roce 1999 jako platforma pro iniciování změn českého porodnictví – prosazuje normální porod a přátelskou porodní péči pro matku a dítě v souladu s nejnovějšími vědeckými poznatky. Snažíme se, aby zdraví, bezpečí a radost z porodu byly v českých porodnicích samozřejmostí.

Každoročně organizujeme akce v rámci Světového týdne respektu k porodu, poskytujeme zdravotně-právní poradenství, pořádáme konference a školení, pravidelná setkání, videoprojekce a diskuse. HAM je členem mezinárodní asociace ENCA a České ženské lobby a při své práci vychází důsledně z důvěryhodných odborných zdrojů, kterými jsou výsledky výzkumů, randomizované studie Cochrane Collaboration a doporučení WHO.

Účelem etického kodexu HAM je jasné stanovení základních etických východisek spolku, dále výběr vhodných dárců a partnerů a následné budování podpůrných vztahů s těmito subjekty ve snaze o naplnění cílů HAM, kterými jsou normální porod v přátelské porodnici, volba péče během těhotenství a porodu a také dodržování práv rodičů a dětí v České republice.

Základní etická východiska spolku

1. Aktivity HAM mají za cíl zlepšit:
 - a. porodní situaci v ČR především zvýšením informovanosti o medicínské, právní, etické, psychologické a praktické stránce porodu;
 - b. společenskou situaci v ČR v oblasti aktivního rodičovství osvětovou činností mezi dětmi i dospělými, a to směrem jak k laické, tak i k odborné veřejnosti.
2. HAM svých cílů dosahuje v rozmanitých projektech, kterými jsou:
 - a. festival pořádaný v průběhu Světového týdne respektu k porodu;
 - b. lektorská činnost v rámci vzdělávacího projektu Zdravé dospívání;
 - c. osvěta formou informačních brožur, letáků a webových stránek;
 - d. podpora pro členky a členy spolku formou slev na pořádané akce, členské sekce s informacemi, podpůrné skupiny či sdílení zkušeností s ostatními;
 - e. poradna poskytující zdravotně právní poradenství; a
 - f. činnost v pracovních skupinách při Úřadu vlády a České ženské lobby.
3. HAM svých cílů dosahuje díky finanční, materiální, mediální, praktické a jiné pomoci od členů spolku, dárců, partnerů a dobrovolníků, kteří jsou v souladu s podmínkami pro spolupráci dle tohoto etického kodexu a všech jeho příloh.
4. HAM svých cílů dosahuje, zatímco:
 - a. plně respektuje volbu jednotlivce;

- b. důsledně vychází z důvěryhodných odborných zdrojů (Cochrane Collaboration, doporučení Světové zdravotnické organizace), randomizovaných studií, výsledků výzkumů, Metodiky sexuální výchovy MŠMT z roku 2009;
- c. respektuje platné zákony České republiky a Evropské unie;
- d. vychází z Mezinárodního kodexu marketingu náhrad mateřského mléka a přístup HAM k tomuto tématu je detailně popsán v příloze etického kodexu *HAM a kojení*;
- e. má na zřeteli šetrný přístup k životnímu prostředí a při běžném provozu i pořádání akcí se inspirovuje principy Zeleného úřadování;
- f. praktikuje vstřícnou a otevřenou komunikaci;
- g. je plně transparentní (využívá transparentní bankovní účet a jeho rozhodovací mechanismy o dárcích a partnerech jsou v souladu s tímto etickým kodexem); a
- h. spolupracuje s organizacemi, které neobhajují, nepodporují ani nepraktikují diskriminaci na základě věku, etnického původu, pohlaví, národnosti, zdravotního postižení, vzhledu, rasy, velikosti, vyznání, sexuální orientace nebo socioekonomického statusu.

Výběr vhodných dárců a partnerů

Usilujeme o to, aby subjekty, se kterými navazujeme vzájemné vztahy, byly v souladu s etickými hodnotami HAM. Abychom se ujistili, že činnost dárců a partnerů je takové povahy, aby spolupráce s nimi nenarušovala cíle spolku, posuzujeme jejich činnost s ohledem základní etická východiska spolku zmíněná v bodu 4 výše. V nejasných případech rozhodne o daru či partnerství výkonný výbor HAM.

Při výběru festivalových partnerů do sekce HOMO ECOLOGICUS aplikujeme přísnější ekologická kritéria.

Pokud dárci či partner neodpovídá našim etickým zásadám, písemně vysvětlíme, proč nemůžeme navázat partnerství či přijmout dar. Součástí tohoto vysvětlení je i konstruktivní návrh, jak situaci zlepšit, případně nabídka podpory.

Přílohy Etického kodexu HAM

HAM a kojení

HAM a kojení

Příloha Etického kodexu HAM

Obecný úvod a náš postoj ke kojení a jeho podpoře

Mezinárodní kodex o marketingu náhrad mateřského mléka

Naprosto souhlasíme s Mezinárodním kodexem WHO o marketingu náhrad mateřského mléka¹, který:

- dává na vědomí, *“že kojení je jedinečným způsobem poskytování ideální stravy pro zdravý růst a vývoj kojenců; že vytváří jedinečný biologický a emocionální základ pro zdraví matky i dítěte; že imunizační vlastnosti mateřského mléka pomáhají chránit dítě proti chorobám; že existuje významný vztah mezi kojením a optimálním časovým odstupem mezi porody.”*
- a také, *“že existuje řada sociálních a ekonomických faktorů ovlivňujících kojení a že v souladu s tím by vlády měly vyvíjet podpůrné sociální systémy na jeho ochranu, umožnění a podporu, a že by měly vytvářet prostředí, které podněcuje kojení, zajišťuje příslušnou podporu rodiny a komunity a chrání matky před faktory, které kojení brání”*
- si uvědomuje, *“že rodiny, komunity, organizace žen a další nevládní organizace musí hrát zvláštní roli při ochraně a prosazování kojení a při zajišťování potřebné podpory pro těhotné ženy a matky kojenců a malých dětí, ať již kojící či nikoliv”*
- věří, *“že, ve světle předcházejících úvah a se zřetelem ke zranitelnosti kojenců v prvních měsících života a rizikům spojeným s nevhodnými praktikami krmení, včetně zbytečného a nevhodného užívání náhrad mateřského mléka, marketing náhrad mateřského mléka vyžaduje zvláštní přístup, podle něhož jsou obvyklé praktiky marketingu pro tyto produkty nevhodné”*

V souladu s kodexem MNMM za náhradu mateřského mléka považujeme nejen umělá mléka počáteční, ale i pokračovací až do 3 let věku dítěte (včetně vzorků), dále pak pomůcky, které mají jakkoliv nahradit kojení - jako například kojenecké lahve, dudlíky apod. Tyto dle nás opravdu **zasluhují zvláštní pozornost, na to jakým způsobem jsou propagovány nebo jinak veřejně komunikovány**. Necítíme podobný etický problém s příkrmy a výživou pro děti starší 1 roku, pakliže není uváděno, že jakkoliv nahrazují kojení, nebo jsou mléčné povahy, ani pokud se jedná o technické pomůcky pro ženy, jako jsou například odsávačky apod.

¹ Dále jen Kodex MNMM; Originální znění v angličtině

https://www.who.int/nutrition/publications/code_english.pdf; citujeme český překlad <http://spokojeni.org/kodex-a-navazujici-rezoluce/mezinarodni-kodex-marketingu-nahrad-materskeho-mleka/>

² Tyto body jsou přejaty z preambule Mezinárodního kodexu marketingu náhrad mateřského mléka, jak jej zveřejnilo Spokojeni o.p.s. Na svém webu, odkaz viz výše.

Informované rozhodnutí každé ženy

Jako Hnutí za aktivní mateřství, z.s. reprezentujeme matky a celé rodiny, které aktivně přistupují ke svému těhotenství, porodu a zároveň k ostatním otázkám ohledně rodinného života a výchovy dětí. Naším hlavním tematickým záběrem je plodnost informované mateřství a rodičovství jako takové - s tím souvisí i naše aktivity v oblasti vzdělávání, zlepšování českého porodnictví, při pořádání osvětových akcí a poradenské činnosti. **Plně respektujeme všechna informovaná rozhodnutí jednotlivých žen** včetně způsobu výživy jejich dětí, tedy rovněž v případech, že se rozhodnou vědomě využít jakýchkoli náhražek mateřského mléka.

Naprosto souzníme s přesvědčením, že nejoblavějším místem systému marketingu náhrad mateřského mléka jsou oddělení šestinedělí a ordinace pediatrů, které nejenže jsou většinou plné propagačních materiálů distribuovaných přímo výrobcí umělého mléka a náhrad mateřského mléka, ale zároveň zdravotníci na těchto místech často, ať již vědomě nebo nevědomě, šíří desinformace ohledně kojení a tím selhávají ve své primární roli - prostřednictvím vědecky podložených informací a praktických návodů a ukázek podpořit ženu v začátcích dlouhodobého kojení. Vážíme si svědomité práce těch lékařů a lékařek, kteří postupují v souladu s doporučeními WHO ohledně podpory kojení, stejně tak i sester, porodních asistentek, laktačních poradkyň, duř a všech dalších podpůrných profesí, které přijdou v těchto citlivých obdobích se ženou do kontaktu a podpoří ji v jejím úsilí kojit své dítě.

Český právní rámec

Plně respektujeme právní rámec České republiky, který do jisté míry koriguje praktiky ohledně marketingu náhrad mateřského mléka³. Zároveň si uvědomujeme, že implementace Kodexu MNMM do české legislativy je spíše nedostatečná a velmi omezená a podporujeme partnery, kteří se v této věci snaží dosáhnout zlepšení. Nicméně s ohledem na tuto současnou situaci k našim partnerům, kteří jsou do nějaké míry v konfliktu s kodexem, ale zároveň neporušují českou legislativu, budeme přistupovat individuálně. Výbor HAM zvaží přínosy spolupráce pro naši cílovou skupinu oproti možným negativním důsledkům v rámci propagace náhrad mateřského mléka.

Kategorie institucí pro případné partnerství s ohledem na Kodex MNMM a náš postup vůči nim

V kontextu našeho etického kodexu rozlišujeme několik kategorií institucí a firem, kterých se kojení a případné náhrady mateřského mléka dotýkají:

- A. Výrobci a přímí distributoři = firmy, které se přímo nebo nepřímo podílí na výrobě a distribuci vlastních náhrad mateřského mléka
 - o Mezi tyto počítáme i další subjekty, které jakýmkoliv způsobem rozdávají (zdarma, za odměnu či jakkoliv zvýhodněně) náhrady mateřského mléka, jak jsme je již vymezili.

³ Zákon o reklamě (Sbírka zákonů č.138/2002, § 5d-f Potraviny a kojenecká výživa) a vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 54/2004 Sbírky zákonů o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití.

- V této kategorii si vyhrazujeme právo zkoumat strukturu sortimentu jednotlivých firem, pokud v rámci své výroby či distribuce mají i jiné, s Kodexem MNMM nesouvisející, produkty, zda tato jejich činnost je dostatečně ideově, vizuálně a marketingově oddělená od jejich produkce náhrad mateřského mléka.
- B. Prodejci = firmy a řetězce, které v rámci svého rozličného sortimentu prodávají i nějaké náhrady mateřského mléka
- C. Média⁴, která disponují prostorem pro reklamu a u kterých existuje riziko, či je již evidentní, že tento prodávají zástupcům skupiny A - to znamená výměnou za finanční či jiné pobídky
- D. Instituce a organizace sdružující těhotné ženy, matky a rodiče, které disponují propagačním prostorem = mateřská centra, čekárny gynekologů a pediatriů, online podpůrné skupiny a další prostory, na kterých se offline či online setkávají těhotné ženy či matky a další rodinní příslušníci například za účelem sdílení svých zkušeností, dotazů apod.
- E. Neziskové organizace = nevládky, které nějakým způsobem zasahují do podpory kojení či nějakým způsobem buď jsou v konfliktu s kodexem nebo naopak vyvíjejí aktivity směřem k prosazování jeho dodržování.

V rámci našeho přístupu ke konkrétním institucím při rozhodování o případném partnerství, rozlišujeme 5 různých kategorií. Vyhodnocujeme, zda jsou v souladu s Kodexem MNMM. Pokud jsou v nesouladu, pak sledujeme zda splňují náležitosti dané platnou českou legislativou. Rozpor s kodexem, zvláště na úrovni výrobců a distributorů, je zpravidla důvodem pro neuzavření partnerství. Případy, kdy nastává nějaký nesoulad, projednává v individuálních případech výkonný výbor HAM ve spolupráci s týmem daného projektu - například na úrovni spolupráce s prodejci, médii apod. V případě zájmu o konkrétní postup posuzování některé ze skupin institucí kontaktujte některou ze zástupkyň výkonného výboru HAM.

Praktické informace a zdroje, ze kterých vycházíme

Důraz na vědecky podložené informace

Souzníme s Kodexem MNMM v tom směru, že by měly být ženám (jakéhokoliv věku, či stadia mateřství) a jejich rodinným příslušníkům podávány - nejen ve vztahu ke kojení - pravdivé, vědecky podložené informace, bez bagatelizace možných negativních důsledků a idealizace zásahů do normálního těhotenství, porodu a mateřství - ke kterému z našeho pohledu kojení jednoznačně patří.

Instrukce ke krmení umělou výživou by měly být podávány jen rodinám, které o něj aktivně projeví zájem a které jej chtějí nebo potřebují využívat prostřednictvím zdravotníků či jinak (v podpoře kojení) vzdělaných profesionálů (například laktační poradkyně případně duly apod.). A toto až po důkladném vysvětlení výhodnosti kojení a rizicích spojených s užíváním náhrad nebo v případě zdravotních problémů nedovolující kojení či krmení mateřským mlékem.

⁴ časopisy, televize další online i offline média, influenceři apod.

Neměla by existovat žádná cílená reklama či další nástroje propagace, která idealizuje krmení umělou výživou a jakkoliv motivuje ženy a další rodinné příslušníky sáhnout po náhradách mateřského mléka dříve, než je to nezbytně nutné nebo pro rodinu z jiných důvodů žádoucí. Jako zvláště závažné techniky podpory prodeje v tomto ohledu vnímáme poskytování vzorků náhrad mateřského mléka (umělé výživy, dudlíků, lahviček), nejen protože to není v souladu s našimi ekologickými zásadami, ale také proto, že to manipuluje ženy do pozice, kdy je snazší rovnou použít darovanou náhradu místo vyhledávání podpory v kojení, zvláště v situaci kdy zároveň s darovanou náhradou nemají k dispozici informace o rizicích souvisejících s jejím užíváním.

Klíčová témata a odkazy na důvěryhodný zdroj informací ke kojení

Součástí Kodexu MNMM je i apel na podávání jasných informací ohledně následujících témat. My k nim pro účely této přílohy dodáváme odkazy na tematické a podrobné články slovenské neziskové organizace Mamila.sk, která se i v České republice ve velké míře věnuje podpoře kojení a vzdělávání profesionálních laktačních poradkyň.

a) prospěšnosti a prvořadosti kojení:

- Začátky kojení - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/zaciatky-dojcenia/>
- Prospěšnost dlouhodobého kojení - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/dlhodobe-dojcenie/>

b) výživě matky a přípravě na kojení a jeho udržení;

- Ohledně přípravy a udržení kojení viz výše.
- Strava matky - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/strava/>

c) negativním vlivu zavedení částečného krmení kojeneckou lahví na kojení;

- Kojenecké lahve - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/flasky/>
- Dudlíky - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/cumliky/>

d) obtížnosti změnit a důsledcích rozhodnutí nekojit;

- Umělé mléko vs. kojení - <https://www.mamila.sk/sk/clanky-o-dojceni/otazky-o-dojceni/>
- Například důvody pro podávání umělého mléka - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/veda/nemozne>
- Složení mateřského mléka ve srovnání s umělým - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/dojcenie-a/zlozenie-mm/>

e) vhodném použití umělé kojenecké výživy, průmyslově vyráběné nebo domácí, kde je to nutné;

- Dokrmování UM po prstě, pohárkem a na prsu - <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/pomoc-pri-dojceni/krmenie-po-prste-a-poharikom/>
<https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/pomoc-pri-dojceni/ako-dokrmit-priamo-na-prsniku/>